

**WYŻSZA SZKOŁA
INFORMATYKI STOSOWANEJ
I ZARZĄDZANIA**

ANALIZA SYSTEMOWA W FINANSACH I ZARZĄDZANIU

**Wybrane problemy
Tom 2**

Pod redakcją

Macieja KRAWCZAKA i Jerzego HOŁUBCA

Warszawa 2000

**WYŻSZA SZKOŁA
INFORMATYKI STOSOWANEJ
I ZARZĄDZANIA**

ANALIZA SYSTEMOWA W FINANSACH I ZARZĄDZANIU

Wybrane problemy
Tom 2

Pod redakcją
Macieja KRAWCZAKA i Jerzego HOŁUBCA

Warszawa 2000

Wykaz opiniodawców artykułów zamieszczonych w tomie:

doc dr hab. Dariusz **GĄTAREK**

prof. dr hab. Jakub **GUTENBAUM**

prof. dr hab. Jerzy **HOLUBIEC**

doc. dr hab. Marek **LIBURA**

prof. dr hab. Stanisław **PIASECKI**

prof. dr hab. Andrzej **STRASZAK**

doc. dr hab. Sławomir **WIERZCHOŃ**

doc dr. hab. Leszek **ZAREMBA**

© **Wyższa Szkoła Informatyki Stosowanej i Zarządzania**

Warszawa 2000

ISBN 83-85847-54-5

MOŻLIWOŚĆ PORÓWNYWANIA PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH RÓŻNYCH

Janusz Kosiński

Zaoczne Studium Doktoranckie IBS PAN

Przychody i wydatki (korzyści i straty) są rozpatrywane w przedsiębiorstwach najczęściej jako zdarzenia występujące w jednym okresie. Jeżeli potraktujemy występowanie tych zdarzeń w kilku następujących po sobie okresach, to świadomość zmiany wartości pieniądza w czasie pozwala na zapisywanie podstawowych związków zachodzących między elementami procesu produkcyjnego (zgodnie z metodykami *UNIDO* i *Banku Światowego - Singh, 1978*) w sposób umożliwiający stosowanie *dyskonta* oraz badanie wrażliwości.

Powszechnie stosowane jest określanie *stopy dyskonta* jako stopy zysku z danej działalności inwestycyjnej i zapisywanie jej procentowo w odniesieniu do okresów rocznych. Zasada ta, wykorzystywana jest przy *określanu wartości projektowanego przedsięwzięcia* (projektu inwestycyjnego) metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych.

Wśród stosowanych w praktyce metod dyskontowych, można wyróżnić dwie podstawowe (*Merret, Sykes, 1966*):

1. metoda wartości bieżącej netto (*the net present value method*), zwana popularnie *NPV*,
2. metoda określania wydajności (*the yield method*) znana pod różnymi nazwami:
  - ◆ wewnętrzna stopa zwrotu (*the internal rate of return*), zwana popularnie *IRR*,
  - ◆ stopa zwrotu (*the rate of return*),
  - ◆ graniczna efektywność kapitału (*the marginal efficiency of capital*),
  - ◆ zdyskontowany przepływ pieniężny (*the discounted cash flow*),
  - ◆ stopa zwrotu inwestycji (*the interest rate of return*),
  - ◆ metoda inwestora (*the investors method*),
  - ◆ zwrot ubezpieczenia (*the actuarial return*).

Jest oczywiste, że kryteria *NPV* i *IRR*, stosowane do oceny projektów inwestycyjnych, są ściśle ze sobą związane. Oba kryteria są zbudowane wg.

takich samych zasad:

- wykorzystywanie *dyskontowania* (efekt zmienności wartości pieniądza w czasie),
- stosowanie podobnego zapisu *sformalizowanego* - przy wykorzystaniu takich samych składników

$$NPV = \sum_{j=0}^n \frac{c_j}{(1+k)^j} - I_0 \quad \text{oraz} \quad \sum_{j=0}^n \frac{c_j}{(1+IRR)^j} = I_0$$

gdzie:

- I_0 - wartość nakładu początkowego (początkowy wydatek kapitałowy),
- R - stopa dyskonta (k) lub wewnętrzna stopa zwrotu (IRR),
- c_j - oczekiwana wartość przepływu pieniężnego netto (net cash-flow) na koniec okresu j .

Należy więc przyjrzeć się dokładniej własnościom wartości bieżącej – PV , która jest podstawą pomiaru wartości projektów inwestycyjnych. Podstawowy zapis PV jest zapisem szeregu liczbowego¹, o postaci ogólnej:

$$\left\{ \begin{array}{l} PV = \sum_{j=0}^{\infty} pv_j \\ pv_j = \frac{c_j}{(1+r)^j} \end{array} \right. \quad (1)$$

gdzie:

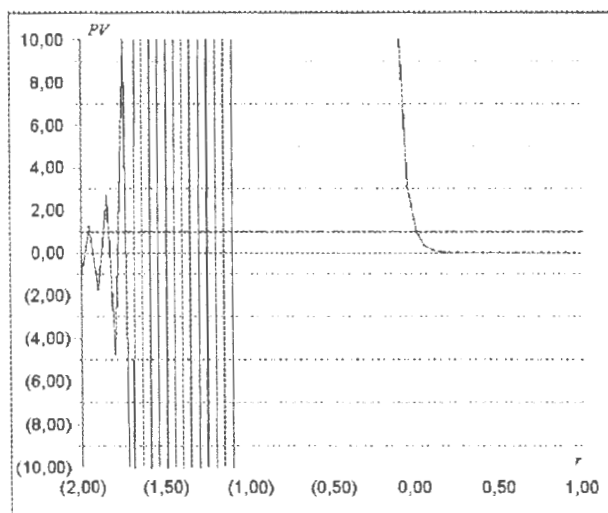
- PV - wartość bieżąca (*present value*),
- r - stopa dyskonta (k) lub wewnętrzna stopa zwrotu (IRR),
- c_j - oczekiwana wartość przepływu pieniężnego netto na koniec okresu j .

Ponieważ szereg (I) jest szeregiem potęgowym, więc:

- dla $(1+r) = 0$ jest on rozbieżny,
- dla $(1+r) \neq 0$ szereg ten może być zbieżny lub rozbieżny² - por. Rys.1 .

¹ W wyniku odejmowania wydatków od przychodów oraz dyskontowania tak powstałych różnic uzyskujemy ciągi liczb (jakkolwiek ich powstawanie jest wynikiem zależności funkcyjnych).

² W praktyce trudno jest zinterpretować ujemne stopy dyskonta, nie posiadają one fizycznego sensu.

Rys. 1. Szereg PV w przedziale $(-2, 1)$. (Źródło: Opracowanie własne).

Przedstawione w (1) wartości pv_j możemy przedstawić w postaci, określonego w pewnym zbiorze X , ciągu funkcyjnego: $\{PV_n(c_n, r)\} = f_0(c_0, r); f_1(c_1, r); f_2(c_2, r); \dots f_n(c_n, r)$, mającego sumę:

$$\sum_{j=0}^n f_j(c_j, r) = PV_n(c_n, r) \quad (2)$$

Ciąg ten może być zapisany jako szereg funkcyjny:

$$\sum_{j=0}^n f_j(c_j, r) = \sum_{j=0}^n c_j \frac{1}{(1+r)^j} \quad (3)$$

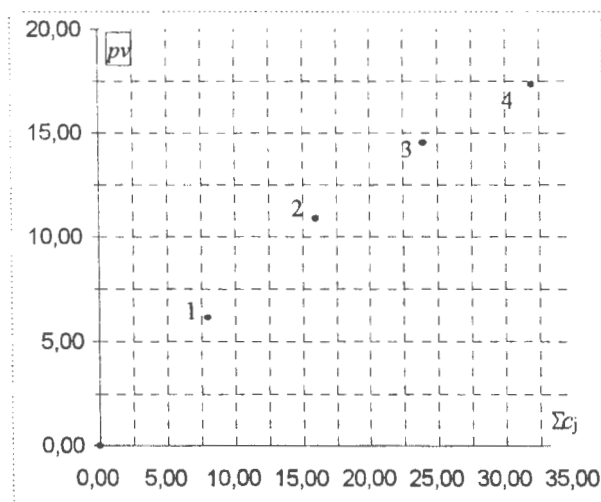
który jest zbieżny w zbiorze X jednostajnie i bezwzględnie (Kosiński, 1996).

Przedstawiony powyżej sposób zapisywania wartości bieżącej jako szeregu funkcyjnego, jednostajnie i bezwzględnie zbieżnego w pewnym zbiorze X , zilustrować można w postaci przykładu - Tablica 1. Jest to postać powszechnie stosowana w arkuszach kalkulacyjnych, umożliwiającą przeprowadzanie rozmaitych symulacji kształtowania postaci poszczególnych okresów planowania.

Tablica 1. Przykład zapisywania wartości bieżącej jako sumy szeregu

okres planowania j	1	2	3	4	Σc_j
c_j	8,00	8,00	8,00	8,00	32,00
Σc_j	8,00	16,00	24,00	32,00	-
stopa dyskonta r	0,30	0,30	0,30	0,30	-
-	0 - 1	1 - 2	2 - 3	3 - 4	$PV = \Sigma pv$
wartości funkcji	6,15	4,73	3,64	2,80	17,33
-	0 - 1	0 - 2	0 - 3	0 - 4	-
$\Sigma pv(r)$	6,15	10,89	14,53	17,33	-

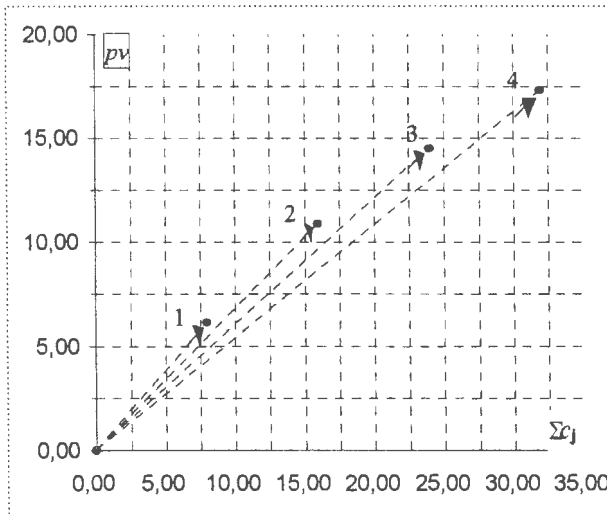
1. Ilustrację zależności pomiędzy pv a Σc_j prezentuje Rysunek 2. - Punkty [1], [2], [3], [4] są punktami ustalonymi. Reprezentują one rozkład wartości stopy dyskonta w poszczególnych okresach horyzontu planowania, w układzie współrzędnych $\langle \Sigma c_j - pv \rangle$. Pozwala to na ocenę zmienności kosztów kapitału w projekcie inwestycyjnym w zależności od kształtowania się skumulowanego salda gotówkowego.

Rys. 2. Zależność $\Sigma c_j - pv$ (Źródło: opracowanie własne).

2. Jeżeli poprowadzimy od początku układu, promienie wodzące do punktów z Rysunku 2., to uzyskamy zbiór wektorów: [0-1]; [0-2]; [0-3]; [0-4]; reprezentujących wartości Σpv_j dla odpowiednich stóp dyskonta w danych okresach planowania - Rys. 3. Są to skumulowane wartości bieżące dla poszczególnych okresów planowania pozwalające na przeprowadzanie ocen

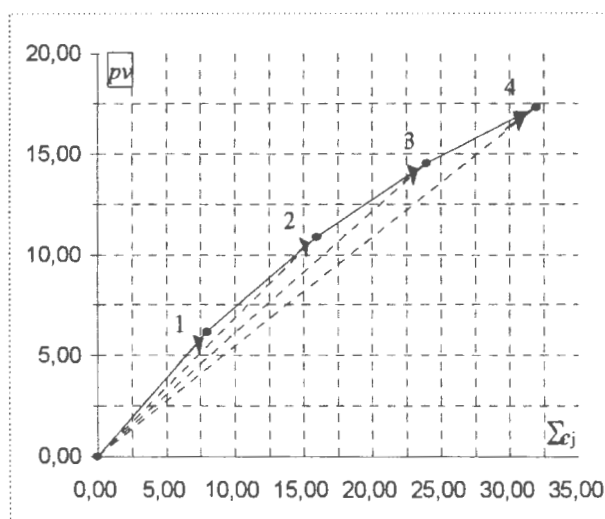
poszczególnych okresów projektu - można stosować podejścia alternatywne, bez konieczności przeprowadzania zmian w okresach poprzednich (o ile nie jest to wymagane założeniami projektu)

Rys. 3. Interpretacja geometryczna szeregu Σpv_j . (Źródło: opracowanie własne).

3. Współrzędne końców wektorów - promieni Σpv_j opisują trajektorię cząstkowych wartości PV w przestrzeni $\langle \Sigma c_j - pv \rangle$. (Zależności pomiędzy wektorami opisującymi cząstkowe wartości bieżące [0-1]; [1-2]; [2-3]; [3-4], a wektorami opisującymi skumulowane wartości bieżące dla poszczególnych okresów planowania [0-1]; [0-2]; [0-3]; [0-4], są zależnościami geometrycznymi interpretującymi zasady kształtowania wartości bieżącej - Np. sumy wektorów [0-2] oraz [2-3] dają jako wypadkowy wektor [0-3] - por. Rys. 4.)

Rys. 4. Trajektoria cząstkowych wartości PV , w przestrzeni $\Sigma c_j - pv$.
(Źródło: opracowanie własne)

O zaprezentowanych wektorach Σpv_j można więc powiedzieć, że są liniowo niezależne³, czyli wektory te rozpinają n -elementową euklidesową przestrzeń metryczną⁴ - przestrzeń zdyskontowanych przepływów pieniężnych.

Suma szeregu, określająca wartość bieżącą może być przedstawiona jako odległość na osi obrazującej *stan gotówki u inwestora* (Rys 5.).

Odległość jest mierzona od stanu początkowego (t_0) do stanu (t_j) - odpowiadającego j -temu okresowi w założonym horyzoncie planowania.

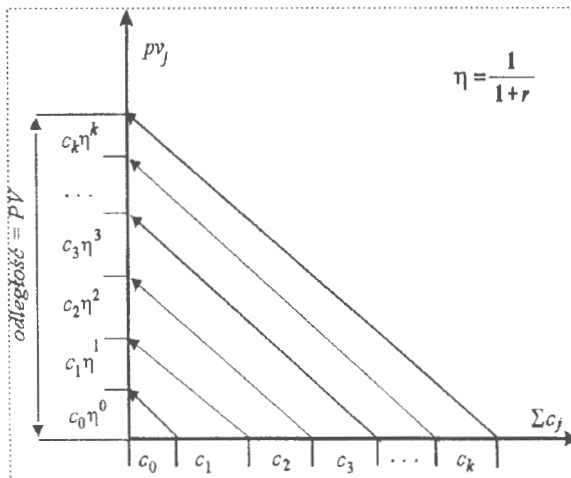
³ O zbiorze, przedstawionym na Rys.4. możemy powiedzieć, że stanowią grupę ze względu na dodawanie:

- Wartość wektora PV , nie jest zależna od kolejności dodawania wektorów składowych (warunek łączności).
- W zbiorze wektorów znajdziemy zawsze taki wektor, który będzie wektorem jednostkowym (warunek istnienia elementu jednostkowego)
- Dla każdego wektora znajdziemy element odwrotny.

⁴ W każdej przestrzeni metrycznej metryka d jest określana jako odległość między parą punktów (x, y) i jest zapisywana w postaci $d(x, y)$, a każda metryka określona w $\mathbb{R}^n$ charakteryzuje się czterema podstawowymi własnościami:

$$- \wedge_{(x,y) \in X} d(x, y) \geq 0, \quad - d(x, y) = 0 \Leftrightarrow x = y, \quad - d(x, y) = d(y, x),$$

$$- \wedge_{(x,y) \in X} d(x, y) + d(y, z) \geq d(x, z).$$

Rys. 5. Suma szeregu PV - jako odległość. (Źródło: opracowanie własne)

Przestrzeń zdyskontowanych przepływów pieniężnych - jest przestrzenią metryczną. Spełnienie aksjomatu tożsamości i aksjomatu symetrii jest tu oczywiste, dowiedlny jest również aksjomat trójkąta. Oznacza to, że wartość bieżąca zapisywana jako odległość jest *metryką* w przestrzeni zdyskontowanych przepływów pieniężnych (por. Kosiński, 1996)

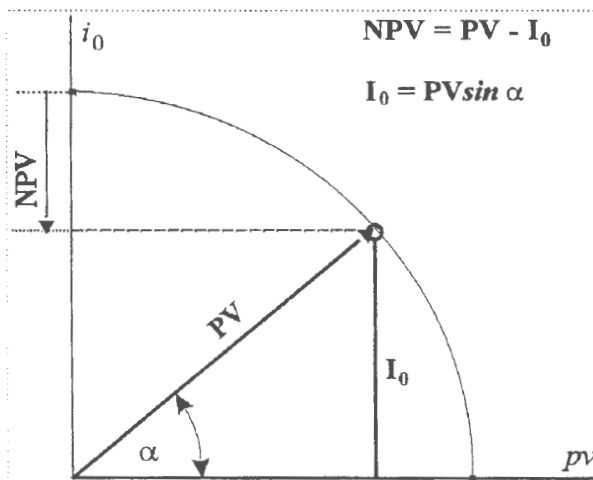
Dla każdego inwestora informacja o wartości PV jest niewystarczająca. Inwestor oczekuje informacji o wartościach NPV i IRR .

Jeżeli możemy przedstawić wartość bieżącą (PV) jako metrykę projektu inwestycyjnego to możemy również zastanowić się nad możliwością przeprowadzania porównań między projektami inwestycyjnymi o różnych charakterystykach⁵.

Zarówno NPV jak i IRR są dla inwestora miarami użyteczności projektu inwestycyjnego. Należy przy tym pamiętać, że wartość zaktualizowana netto opisuje absolutny przyrost wartości inwestycji, zaś wewnętrzna stopa zwrotu opisuje stopę zwrotu zainwestowanych kapitałów z całego projektu inwestycyjnego. Uszczegółowiając, wielkości te są *miarami użyteczności projektu planu finansowego* danego przedsięwzięcia inwestycyjnego.

Metrykę PV możemy przedstawić w postaci promienia wodzącego na pewnej płaszczyźnie $\langle pv - i_0 \rangle$, gdzie podstawowe zależności pomiędzy NPV , PV oraz I_0 (por. Rys. 6.) przyjmują postać związków geometrycznych - zależnych od kąta α , zakreślanych przez ten właśnie promień.

⁵ Dla projektów różniących się horyzontem planowania, skalą inwestowania, oraz wartością nakładów inwestycyjnych

Rys. 6. Graficzna reprezentacja relacji między PV , NPV i I_0 na płaszczyźnie $\langle pv - i_0 \rangle$. (Źródło: Opracowanie własne).

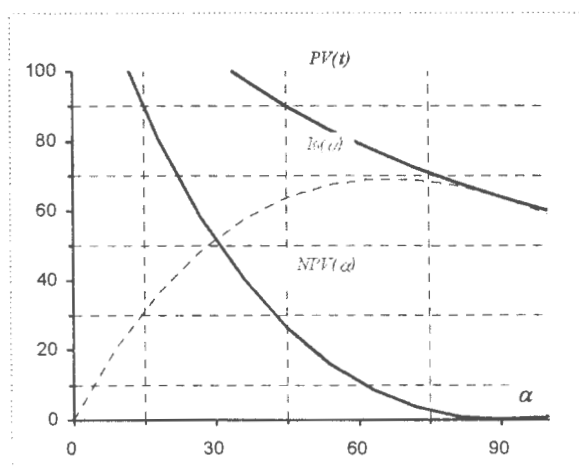
Zgodnie z zapisami Rys. 6 mamy:

$$NPV = PV \left(1 - \frac{I_0}{PV}\right) \quad (4)$$

przy ograniczeniach:

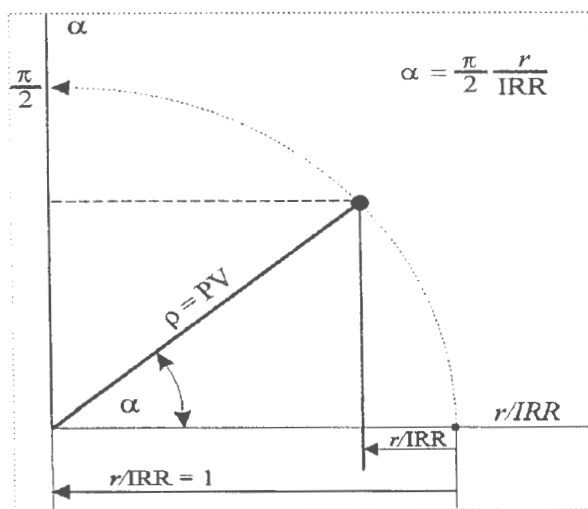
1. $0 \leq I_0 \leq PV$
2. $0 \leq NPV \leq PV$
3. $PV \geq 0$

Przyjmując obrót promienia wodzącego w zakresie wartości kąta α w przedziale $[0^\circ - 90^\circ]$ możemy przedstawić przebieg zmienności NPV i I_0 w funkcji kąta α , dla pewnej założonej wartości PV - por. Rys. 7.

Rys. 7. Przebieg zmienności NPV oraz I_0 w funkcji kąta α . (Źródło: Opracowanie własne).

Wykorzystując interpretację PV jako promienia wodzącego na płaszczyźnie możemy przedstawić także związki geometryczne, dotyczące wartości IRR . Każdej wartości NPV (Rys. 6) odpowiada pewna wartość r - stopy dyskonta. Możemy więc przedstawić zależność pomiędzy zakreślonym przez promień PV kątem α , a relacją stopy dyskonta do wewnętrznej stopy zwrotu.

Rys. 8. Graficzna reprezentacja relacji między stopą dyskonta a kątem opisywanym przez promień PV . (Źródło: Opracowanie własne).

Dla wartości NPV równej zero, promień wodzący określa kąt $\alpha = 90^\circ$ (lub $\pi/2$ – w mierze łukowej). Przy tej wartości kąta stopa dyskonta osiąga wartość $r = IRR$, czyli możemy zapisać relację: $r/IRR = 1$. I przeciwnie dla $NPV = PV$, zapiszemy $r/IRR = 0$ (kąt $\alpha = 0^\circ$). Możemy więc, zakładając liniowy rozkład relacji r/IRR , - por. Rys.8, przedstawić dowolny kąt α zakreślany w przedziale $(0^\circ, 90^\circ)$ przez promień wodzący PV , w postaci:

$$\alpha = \frac{\pi}{2} \frac{r}{IRR} \quad (5)$$

przy ograniczeniu: $0 \leq r \leq IRR$.

Możliwość dokonywania porównań projektów inwestycyjnych różniących się horyzontem planowania, skalą inwestowania oraz wartością nakładów inwestycyjnych, zostanie przedstawiona z uwzględnieniem prezentowanych uprzednio zastrzeżeń dotyczących:

- stosowania dodatnich wartości stopy dyskonta,
- realności wewnętrznej stopy zwrotu oraz jej jednokrotności,
- dodatnich wartości nakładu początkowego,
- rozpatrywania przepływów, tzw. Konwencjonalnych

W tym miejscu należy wspomnieć o popularnym wśród inwestorów amerykańskich wariancie kryterium NPV , t.j. o *indeksie zyskowności* (*profitability index*). Jest on definiowany jako wartość bieżąca projektu inwestycyjnego dzielona przez początkowy wydatek kapitałowy lecz nie jest najlepszą miarą inwestycji (krytyczną analizę tego indeksu przedstawił *H. M. Weingartner, 1963*).

- *miara użyteczności kryterium NPV*

Pamiętając o fizycznym sensie zapisów planu finansowego - wartości PV zawsze muszą być większe od zera - w przeciwnym przypadku projekt jest pozbawiony sensu - możemy zastosować względną miarę użyteczności dla omawianego kryterium. Wartość NPV może zmieniać się od zera do wartości równej PV . Przedstawiając indeks zyskowności w postaci nieco zmodyfikowanej oraz definiując go jako "efektywność" nakładu inwestycyjnego, mamy:

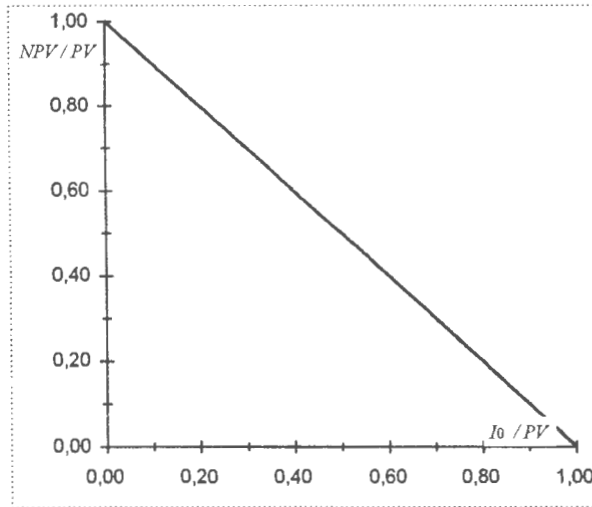
$$\frac{NPV}{PV} = 1 - \frac{I_0}{PV} \quad (6)$$

gdzie:

1. $0 \leq \frac{r}{IRR} \leq 1$
2. $0 < IRR$

Przebieg zmienności miary użyteczności kryterium *NPV* przedstawia Rys.

9.

Rys. 9. Zmienność względnej miary użyteczności kryterium *NPV*.
(Źródło: Opracowanie własne).

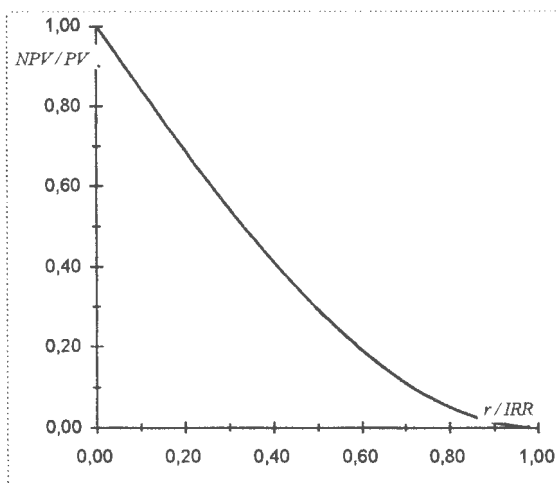
- *miara użyteczności kryterium IRR*

Ułamek r / IRR przedstawia sobą miarę kąta α - por Rys. 8. Pozwala to na przedstawienie wyrażenia stanowiącego względną miarę użyteczności kryterium *IRR*, którą przez analogię do poprzedniej można nazwać "efektywnością" istniejącej stopy zwrotu - Rys. 10.

$$\frac{NPV}{PV} = 1 - \sin\left(\frac{\pi}{2} \frac{r}{IRR}\right) \quad (7)$$

gdzie:

1. $0 \leq \frac{r}{IRR} \leq 1$
2. $0 < IRR$

Rys. 10. Zmienność względnej miary użyteczności kryterium *IRR*.
(Źródło: Opracowanie własne).

- *Porównywanie projektów różnych*

Sposób porównywania projektów o różnej skali inwestowania, różnych horyzontach planowania oraz różnych wartościach nakładu początkowego, przedstawimy na podstawie przykładu.

Przykład:

Przypuśćmy że chcemy dokonać porównania pomiędzy różnymi co do skali i zakresu inwestowania oraz horyzontu planowania, projektami inwestycyjnymi, celem podjęcia decyzji który z zaproponowanych projektów dostarczy relatywnie największy zwrot z zainwestowanego kapitału. W celu uproszczenia obliczeń zakładamy jednakowy koszt kapitału dla każdego projektu - na poziomie 10%.

1. Podstawowe dane o projektach przedstawione są w Tablicy 2.

Tablica.2. Dane o alternatywnych projektach inwestycyjnych

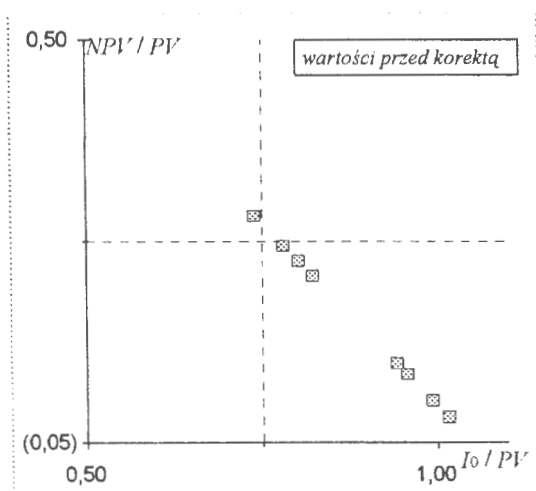
<i>horyzont planowania</i>	10	8	20	15	5	6	10	3
<i>przepływ roczny stały</i>	55 000	24 000	12 000	58 600	14 000	18 000	41 000	99 000
<i>nakład początkowy</i>	250 000	100 000	400 000	75 000	50 000	75 000	250 000	250 000

2. Obliczenie *NPV* i *IRR* wskazuje na dylemat - który projekt skierować do realizacji? Projekt wybrany według kryterium *NPV* posiada trzecią w kolejności wartość *IRR*, z kolei projekt o najwyższej *IRR* posiada akurat odwrotną co do kolejności wartość *NPV*. Jak widać sytuacja ta nie upoważnia do podjęcia decyzji. W celu przeprowadzenia porównania obliczamy zaproponowane miary użyteczności - por. Tablica 3.

L.p.	horizon t	I_0	r	PV	NPV	IRR	I_0 / PV	NPV / PV	r / IRR
1	2	400 000	0,	498 895	<u>98 895</u>	0,134825	0,801772	0,198228	0,741703
2	1	250 000	0,	337 951	<u>87 951</u>	0,176814	0,739752	0,260248	0,565566
3		100 000	0,	128 038	<u>28 038</u>	0,173070	0,781017	0,218983	0,577801
4	1	75 000	0,	91 273	<u>16 273</u>	0,136538	0,821711	0,178289	0,732397
5		75 000	0,	78 395	<u>3 395</u>	0,115305	0,956697	0,043303	0,867265
6		50 000	0,	53 071	<u>3 071</u>	0,123759	0,942134	0,057866	0,808022
7	1	250 000	0,	251 927	<u>1 927</u>	0,101792	0,992350	0,007650	0,982400
8		250 000	0,	246 198	<u>(3 802)</u>	0,091342	1,015441	(0,015441)	1,094787

3. Uporządkowanie projektów według wartości NPV jeszcze nie pozwala na rozstrzygnięcie - który projekt jest lepszy - możliwa do uzyskania maksymalna stopa zwrotu jest jeszcze daleka od IRR co przy długich horyzontach planowania nabiera większego znaczenia.

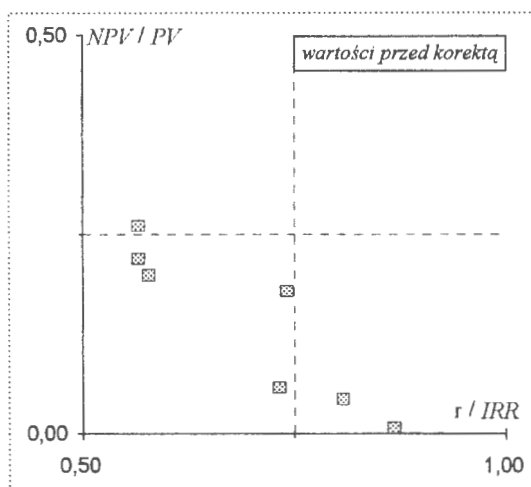
4. Na Rysunku 11. przedstawiony jest rozkład tych projektów według kryterium użyteczności NPV / PV . Jak widać, dla jednego z projektów występują wartości $NPV / PV < 0$ oraz $I_0 / PV > 1$, - co oznacza przekroczenie założonych w (.7) przedziałów zmienności.

Rys. 11. Rozkład projektów według użyteczności kryterium NPV - przed wprowadzeniem modyfikacji. (Źródło: Opracowanie własne).

4. Znacznie lepiej sytuację tę ilustruje Rys. 12. - nie można podjąć decyzji wprost - przyczyną podstawową są różne okresy planowania oraz nierozróżnialność w tym przypadku między użytecznością NPV a IRR .

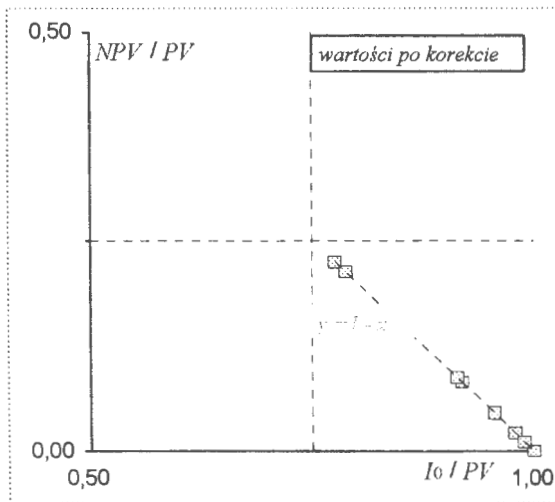
Rys. 12. Rozkład projektów według użyteczności kryterium IRR - układ przed wprowadzeniem modyfikacji. (Źródło: Opracowanie własne)

6. Wykorzystując zaproponowany model opisu relacji między składnikami każdego projektu inwestycyjnego - por. Rys. 6 oraz 8. - obliczamy kąt α na płaszczyźnie $\langle pv - i_0 \rangle$ oraz zmodyfikowaną wartość wskaźnika NPV / PV . Działanie to umożliwi przeprowadzenie porównań między projektami według wspólnej podstawy obliczeniowej. Jak widać, w nowym uporządkowaniu wg. zmodyfikowanej wartości kryterium wartości zaktualizowanej - NPV^* , tylko czwarty projekt z Tablicy 3. nie zmienił kolejności - por. Tablica 4.

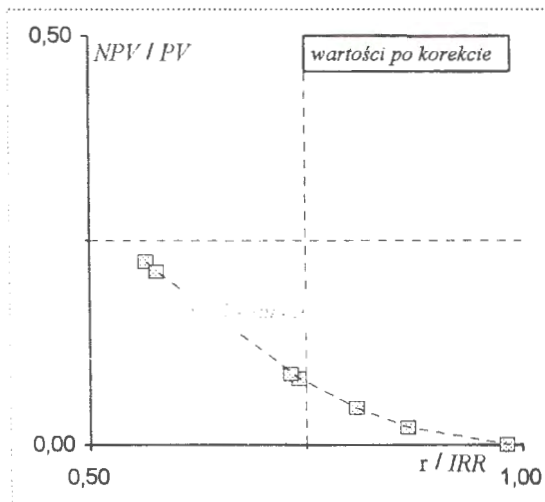
Tablica 4. Obliczanie zmodyfikowanej postaci użyteczności kryterium NPV

L.p. wg. Tab.3.	Horyzont planowania		$\alpha^\circ = r/IRR \times 90^\circ$	$\sin \alpha = I_0 / PV^*$	$PV^* = I_0 / \sin \alpha$	$NPV^* = PV^* - I_0$	NPV^* / PV^*
2	10	250 000	51	0,776057	322 141	72 141	0,223943
1	20	400 000	67	0,918814	435 344	35 344	0,081186
3	8	100 000	52	0,788033	126 898	26 898	0,211967
4	15	75 000	66	0,912946	82 152	7 152	0,087054
8	3	250 000	99	0,988936	252 797	2 797	0,011064
6	5	50 000	73	0,954875	52 363	2 363	0,045125
5	6	75 000	78	0,978343	76 660	1 660	0,021657
7	10	250 000	88	0,999618	250 096	96	0,000382

7. Sytuację po przeprowadzeniu modyfikacji przedstawiają: Rys. 13. i Rys. 14.

Rys. 13. Rozkład projektów według użyteczności kryterium NPV - układ po wprowadzeniu modyfikacji. (Źródło: Opracowanie własne).

Rys. 14. Rozkład projektów według użyteczności kryterium IRR - układ po wprowadzeniu modyfikacji. (Źródło: Opracowanie własne).

Przykład powyższy pokazuje, że jest możliwe dokonywanie porównań projektów inwestycyjnych charakteryzujących się różnym czasem trwania, różną skalą inwestowania i różnymi nakładami początkowymi, wg. zmodyfikowanego kryterium wartości bieżącej netto (NPV). Jak widać, celem zastosowania

zapropozowanego sposobu porównywania projektów nie jest rozstrzygnięcie dylematu, czy lepsze jest kryterium *NPV* czy kryterium *IRR*. lecz utworzenie układu zdeterminowanego wiążącego ze sobą, przeciwstawne z założenia, miary użyteczności projektów inwestycyjnych.

Ponieważ można zdeterminować związki między *NPV* a *IRR* to należy stwierdzić czy występuje a jeżeli tak to przy jakich uwarunkowaniach, *stan równowagi* pomiędzy zaproponowanymi miarami użyteczności projektu inwestycyjnego.

Opis projektów inwestycyjnych w funkcji kąta α uzyskiwany jest z relacji pomiędzy zastosowaną w ocenie projektu stopą dyskonta a istniejącą dla danego projektu wewnętrzną stopą zwrotu

Zgodnie z (7) oraz (8) mamy:

$$\left\{ \begin{array}{l} \frac{NPV}{PV} = 1 - \sin\left(\frac{\pi}{2} \frac{r}{IRR}\right) \\ \frac{NPV}{PV} = 1 - \frac{I_0}{PV} \end{array} \right.$$

Dokonując podstawień:

$$v_0 = \frac{I_0}{c_0}; \frac{c_k}{c_0} = \lambda_k; \eta = \frac{1}{1+r}$$

gdzie:

- c_0 - wartość przepływów pieniężnych netto w okresie "zerowym"⁶,
- c_k - wartość przepływów pieniężnych netto w okresie k : ($k = 0, 1, 2, \dots, j$; $j = 0, 1, 2, \dots, n$)
- I_0 - wartość nakładu początkowego,
- r - stopa dyskonta lub *IRR*.

otrzymujemy wyrażenie wiążące ze sobą wartości przepływów pieniężnych netto i nakładu początkowego.

$$\sin \alpha = \frac{v_0}{\left(1 + \sum_{k=1}^j \lambda_k \eta^k\right)}$$

Na podstawie własności funkcji *sinus* możemy zapisać warunek istnienia stanu szczególnego:

⁶ Jest to czas przed pierwszym okresem eksploatacji projektu inwestycyjnego.

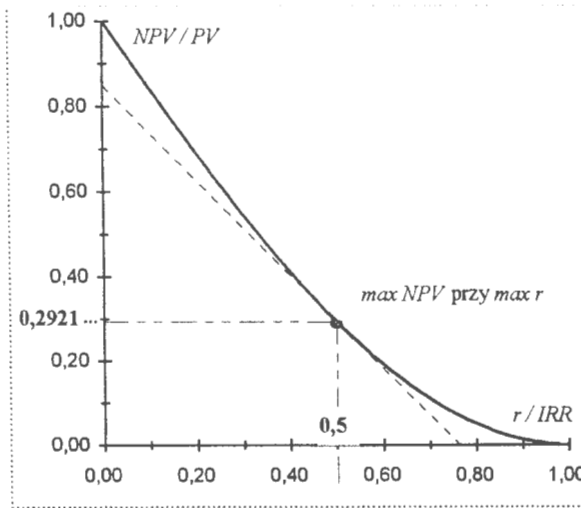
$$\frac{\sin \alpha}{\cos \alpha} = \frac{v_0^2}{\sqrt{\left(1 + \sum_{k=1}^j \lambda_k \eta^k\right)^2 - v_0^2}}, \text{ a po przekształceniu:}$$

$\left(1 + \sum_{k=0}^j \lambda_k \eta^k\right) = \sum_{k=1}^j \lambda_k \eta^k = \sqrt{2}v_0$, czyli możemy przedstawić zapis *stanu równowagi w sensie Pareto*:

$$\sum_{k=0}^j c_k \frac{1}{(1+r)^k} = \sqrt{2}I_0 \quad (9)$$

Równowaga ta występuje dla: (por. Rys. 15)⁷

$$\frac{I_0}{PV} = \frac{1}{\sqrt{2}} \text{ oraz } \frac{r}{IRR} = \frac{1}{2}$$

Rys. 15. Stan równowagi w sensie Pareto.
(Źródło: Opracowanie własne).

⁷ Interpretacją stanu równowagi jest największa wartość pola pod styczną do krzywej $y = 1 - \sin x$. Odpowiada to sytuacji kiedy uzyskujemy największą wartość *NPV*, przy maksymalnie możliwej wartości stopy dyskonta

Literatura

- [1] Alfred A.M., Evans J.B.; *Discounted Cash-flow, Principles and Some Short Cut Techniques*; Chapman and Hall London, 1969
- [2] Boulding K.; *The Theory of Single Investment*; *Quarterly Journal of Economics*. May 1935.
- [3] Brigham E.F.; *Podstawy zarządzania finansami*; PWE Warszawa, 1996.
- [4] Kosiński J. F.; *A possibility of Application of Genetic Algorithms in Investment Project Cash- Flow Optimization* . IVth Annual Competitive Examination of Scientific Papers; System Research Institute, Polish Academy of Science, December 1996.
- [5] Levy H., Sarnat M.; *Capital Investment & Financial Decisions*; Prentice Hall New York - Tokyo - Toronto - London - Sydney, 1994
- [6] Merret A., Sykes A.; *The Finance and Analysis of Capital Projects*; Longman London, 1966
- [7] Ross S.A., Spatt C.S., Dybvig P.H.; *Present Values and Internal Rates of Return*, *Journal of Economic Theory*, August 1980.
- [8] Samuelson P. A.; *Some Aspects of the Pure Theory of Capital*: *Quarterly Journal of Economics*. May 1937.
- [9] Singh Rana K.D.N., Giersig F., Mohnot R.S.; *Manual for the preparation of industrial feasibility studies*; International Centre for Industrial Feasibility Studies, United Nations New York, 1978.
- [10] Weingartner H. M.; *The Excess Present Value Index - A Theoretical Basis and Critique*; *Journal of Accounting Research*, Autumn 1963.

**WYŻSZA SZKOŁA
INFORMATYKI STOSOWANEJ
I ZARZĄDZANIA**

pod auspicjami
Polskiej Akademii Nauk

ZAŁOŻYCIELEM

Wyższej Szkoły Informatyki Stosowanej i Zarządzania

jest

FUNDACJA KRZEWIENIA NAUK SYSTEMOWYCH

powołana z inicjatywy

Prezesa

POLSKIEJ AKADEMII NAUK

FUNDATOREM

Fundacji Krzewienia Nauk Systemowych

jest

POLSKA AKADEMIA NAUK

ORGANEM

sprawującym nadzór jest

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

Wyższa Szkoła Informatyki Stosowanej i Zarządzania

prowadzi studia wyższe na kierunkach:

INFORMATYKA

ZARZĄDZANIE I MARKETING

SIEDZIBA

Instytut Badań Systemowych

Polskiej Akademii Nauk

ul. Newelska 6, 01-447 Warszawa

ISBN 83-85847-54-5